

ॐ

હાકોર, શ્રી ૦૦ પ્રા ૦ વિદ્યાર્થી આશ્રમના
અભ્યાસીઓએ ભજવેલો

142 સંવાદ Reg 110

(વર્તમાન અભ્યાસીઓએ પ્રકરણ)

પ્રયોજક. શ્રી. બાલકૃષ્ણ મોતીરામ પાઠક

અધ્યક્ષ:-શ્રી ૦ પ્રા ૦ વિદ્યાર્થી આશ્રમ, હાકોર.

પ્રકાશક. અભ્યાસી હરિપ્રસાદ શર્મા

પ્રચારક:-શ્રીગૌડ સુવક્રમંડળ

સંવત ૧૯૭૬,

સુર પૂર્ણિમા

આગ્રતિ ૧

પ્રત ૧૦૦૦

કિંમત ૦-૧-૦

ઉપરોક્ત. ભટ્ટવાડી પોળને નાકે આવેલા સરસ્વતી પ્રી પ્રેમમાં

રતીલાલ બાલકૃષ્ણ ત્રીવેદીએ પ્રકાશકને માટે આપ્યું.

૨૦૫૭૦

ॐ ॥ श्री सवगुरवे परमात्मने नमः ॥

डाक्टर, “ श्री० आ० विद्यार्थी आश्रम ” ना

अज्ञातकारीओना दिनापीठ ग्रंथादि

४-२

संवाद

अमृतप्राप्त

गुरातः अपीराष्ट सं

(अडवा वणाववा लागले जेगां मज्जेलां श्रीपुराणी मेहती, पूजविधि, अडवानुं होडी जवुं, तेना मामाजे तेनी पाछण होडी समजववुं, जंगलमां अडवाने संताडवाने डेटलाक छोकराओजे करेला धोवाठ, जंगलमांथी जेक तपस्वीनुं नीकणी आववुं, त्यां मामा, तपस्वी तथा अडुक वच्य थयेला संवाद.)

आधुनिकदृश्य-जंगलने देभाव

डेटलाक छोकराओ अडवाने जालीने आगण होडे छे, डेटलाक छोकराओ मामाने होडता अटकाववा माटे, डेडे, हाथे, माथे पाधडीजे वणजे छे. मामां तेमनाथी छटकी जय छे अने भाषाने उबो रहेवा समजवे छे.

मामो-डिमला रहे तो तमने भेमे परज्वावुं,

मन गमतो मीडो मीडो ल्हावो लेवरावुं-अडवा डिमला रहेजो

अडुक-काथी वयमां परज्वावी इडुं शुं थाये,

कुमणी आ काया मारी वहेली करमाथे-मामा आवुं शुं जेला ! र

ऋषिनी इदि मामा आलुडा वेरो,

अज्जवुं ने गज्जवुं आवे-रहीने अज्ञातकारी-मामा आवुं शुं जेला !

(आम कहेतामां जेक जे आणको आवी अडवाने मि आणुथी पकडी, मामाने जसेडे छे अने जे नासो ! जे नासो ! जज्जो पाछा ! जज्जो पाछा ! अमाइं जेक नारीजेण पाछा ! हं जस हां...जेम शोर जकार करे छे. जेवामां पासेनी गुडामां जेक तपस्वी अहार नीकणी आवे छे.)

तपस्वी-कम ऋषिकुमारो ! हे दिणकुल दिपक, आ शी भयावी छे ! अहो ऋषिराज, आ मारा आश्रम आगण आ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાબિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૫૭૦ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ડાક્ટરના પ્રત્યાશ્રય
સંચાલ

વિષય ૬ - ૨

બધા શોર બકાર કેમ કરાવે છે ?

મામો-(એક બાળુએ ફરીને મનમાં) હં: આ સાધુડો શું સમજે અમારી રીતને ! તપસ્વી સામુ બોધને-મહારાજ ! એ જે કોઈ કેવાય તે આ મારો બાણુએ ! જે કેવાય તે આ બડવો ! જે તે કેવાય તે વાળતાં વળતો નથી ! તે જે કેવાય તેથી આ છોરુંઆ પાછળ પડ્યાં છે ! તે જે કેવાય આ દિગ્ગજા છોરુંને બાટ કરે છે ! તે જે કેવાય અમારા વહોતી જે કો પરંપરા પૃથ્થા ! જે કોઈ કેવાય નોડી પાડવા મથન કરે છે ! તે જે કેવાય દિગ્ગજ સંતાનેને છાજે મહારાજ !

બટુક-તપસ્વીને પ્રણામ કરીને-આ મારા મામા દિગ્ગજ દિગ્ગજ કહે છે ! તે શું છે તે કૃપા કરીને સમજાવશો ? મહાત્માજી !

તપસ્વી-હિં એટલે બે જ એટલે જન્મ, જેના બે જન્મ થાય, તે દિગ્ગજ કહેવાય છે.

મામો-(જે કેવાય તે આ સાધુડો કંઈ બહુસો તો દેખું ! પણ અહલહલ: જે કેવાય આપણે પુરાણી તે જે કેવાય કંઈ કિતરીએ એમ છીએ ! જે કેવાય પણ તપાસીએ તો ખરા ! પછી તપસ્વી તરફ ફરીને) મહારાજ ! જે કેવાય જન્મ તો એકજ વાર હોયને ! જે કો કેવાય જન્મ્યા, પછી જે કો કેવાય મરણ પામ્યા; પછી જે કો કેવાય જન્મ્યા એટલે જે કો કેવાય તમે કહ્યું તેવાજ, જે કો કેવાય દિગ્ગજ કહેવાયને !

તપસ્વી-સાંભળો ! આપણા માનવવર્મશાસ્ત્રના કર્તા મનુમહારાજ આ પ્રમાણે કહે છે કે:-**માતુરગ્રેહવિજનનં દ્વિતીયં મૌઞિજબન્ધનો** ભાવાર્થ-માતાના ઉદરમંથી બહાર આવવું તે પહેલાં જન્મ અને માંજીબંધન અર્થાત્ ઉપનયન અને વેદારંભ સંસ્કારથી બીજો જન્મ થયો એમ કહેવાય છે. જન્મ થયો એટલે પ્રસિદ્ધથયું-જાહેરથયું. જેમ એક રાજકુમાર રાજ્યાભિષેક સંસ્કાર થયા પછી રાજા તરીકે પ્રજામાં જાહેર થાય છે ત્યારે રાજા તરીકેનો તેનો બીજો જન્મ થયો એમ કહેવાય છે એટલે પ્રથમનો જન્મ તે રાજકુમાર અને બીજો જન્મ તે રાજા થયો તે, તેમ દિગ્ગજો પુન સંસ્કાર થયા પહેલાં દિગ્ગજકુમાર જન્મના જાયતે શુદ્ધ: । શ્લ ૫ પણ કહેવાય છે અને સંસ્કાર થયા પછી દિગ્ગજ કહેવાય છે. સમજ્યા હવે !

મામે-જે કો કેવાય તે હમળ્યા ! જે કેવાય એમાં હમળવાનુંજે હું બળ્યું છે ! પણ આ જે કેવાય સાધુડો ! મને જે કો કેવાય હમળવા બેઠો છે. તેને જે કો કેવાય બરાબર હમળવી દઉં, પણ જે કો કેવાય લાવ તેનું પાણી તો જે કો કેવાય જોડું, પછી જે કો કેવાય તે વાત ! (તપસ્વી તરફ ફરીને) અહો મહારાજ ! જે કેવાય તમે ઉપનયન અને વેદારંભ સંસ્કાર કહ્યો તે આ બધાને સમજાવો તો જોઈએ !

તપસ્વી-હવે એટલે સમીપ અને નયન એટલે લાઇ જવું, ગુરૂની સમીપ અધ્યયનને માટે બ્રહ્માચારીને લાઇ જવાનો વિધિ તે ઉપનયન. તેવીજ રીતે વેદ એટલે જ્ઞાન અને આરંભ એટલે આરંભજ્ઞાન મેળવવાના આરંભનો વિધિ તે વેદારંભ કહેવાય છે.

રાજકુમારોને રાજ્યાભિષેક સંસ્કારમાં રાજ્યપદક ધારણ કરાવતી વેળા, નીતિ, ન્યાય અને સદાચાર વડે, પ્રજાનું પાલન કરવાની પ્રતિજ્ઞાઓ-વ્રતો લેવાં પડે છે. તેમ ઉપનયન અને વેદારંભ સંસ્કારોમાં જનોઇ ધારણ કરતી વેળા નીતિ, ન્યાય અને સદાચાર વડે, વેદાધ્યયન અને યજ્ઞાનુક્રમ આદિ કરવાની પ્રતિજ્ઞાઓ-વ્રતો લેવાં પડે છે. જેમકે:-

यज्ञो पवीतं परमं पवित्रं, प्रजापतेर्यत् सहजं पुरस्तात् ।
 आयुष्यमग्र्यं प्रतिमुञ्च्युर्ध्वं, यज्ञोपवीतं बलमस्तु तेजः ॥
 ભાવાર્થ-જે પ્રજાપતિ પરમાત્માનું સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ પરમપવિત્ર યજ્ઞમાં સંતૃપ્ત છે, તેની પ્રથમ પ્રાર્થના કરી, આ યજ્ઞોપવીત-જનોઇ, તે પૂજનીય પરમાત્માની ભક્તિ તથા યજ્ઞનું અનુક્રમ કરે છું, તે યજ્ઞોપવીત હૃદયરાનુબહવડે, દીર્ઘાયુ, ક્ષેત્રગુણ, બલ તથા તેજનું દાતા થાઓ ! વળી બીજી પ્રતિજ્ઞા સાંભળો !
 ॐ अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामि तत्ते पत्रवीमि तच्छक्रेयम् ।
 तेनर्घ्यासमिदमहमनुतात् सत्यमुपैमि स्वाहा ॥

ભાવાર્થ-હે વ્રતપતે પરમાત્માનું હું બ્રહ્મચર્ય વ્રત ધારણ કરું છું. તેનું પાલન યથાર્થ રીતે કરવા મને સમર્થ કરો. બ્રહ્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ અર્થે આ વ્રત મેં ધારણ કર્યું છે તે વ્રત સફળ થાઓ ! ! ! આવી અનેક પ્રતિજ્ઞાઓ અને વ્રતો આ સંસ્કારમાં લેવાય છે. તે જાણવા છતાં આધુનિક રૂઢિને વશ થએલી આ પ્રજા આંધ આડાકાન કરી બેઠી છે. તે શું આપની જાણ બહાર છે ?

ખટુક-(મામા કંઈ બોલવાનો વિચાર કરના હતા તેવામાં પ્રત્યામ કરીને) મહાત્માજી ! આ ઉપનયન સંસ્કારમાં લેવાતી પ્રતિજ્ઞાઓ હું બોલ્યો છું ખરે ! મારા ગૌર મહારાજે મને બોલાવી પશુ હતી એમ મને યાદ છે. પશુ આપે તે સમજાવી તેવી કોઈએ મને સમજાવી હોત તો મારાથી પળાત એટલીજ પ્રતિજ્ઞાઓ લેત. મારા બાપાએ કે જનોઈ આપનાર ગુરુમહારાજે કદામ્જી તે સમજાવી નહિ, એ તો એક, પશુ બીજું આ મારા મામા તો વળી, ડાહી ગાયને ગળે ડેરા નાખી, દુબળી કરવાનો ઘાટ લાગ્યા છે; અને જેમાં શાસ્ત્રવચનનો છાંટો ન હોય ! માત્ર મધ્યકાળમાં લાહણો ઉપર આવી પડેલી આપત્તિ વખતે, બ્રાહ્મણોએ જે સમય-મૂલકતા વાપરી, પરધર્મમાં નોતવાતા બાળકોને અટકાવવાને ઘરમાં રાખવાનો રીવાજ ચાલુ કર્યો, તેને આ સ્વતંત્રતાના વખતે, બાપદાદાના નામે, શાસ્ત્રનું જોડું આગળ ધરી, આવી પરમધાર્મિક પ્રતિજ્ઞાઓ ભંગ કરાવે છે અને કહે છે કે અમે તો ધર્મચૂરત છીએ ! કાલમનો પરવાનો મેળવેલા જગતના ગુરુ છીએ ! આતુ' ગુરુપણ્ડ' કયાં સુધી ટકી શકશે ! માટે ગુરુ મહારાજ આપ અમારા પર કૃપા કરો ! ! ! મામા પ્રત્યે-મામાથી આ મહાત્માજીનો ઉપદેશ ધ્યાન પર લો અને ધર્મને પાતે જે કષ્ટભયો વ્યવહાર ચાલુ કર્યો છે, તેને તોડો ! અને સ્વધર્મનું રક્ષણ થવા અનાયાસે મળી આવેલા, આ પરમપૂજ્ય સદગુરુને શરણે, મારી પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ કરવા માટે જવા દો !

મામા-(જે કોઈ કેવાય તે આ તો સાચા મહાત્માજી છે ।) જે કો કેવાય તે મેં જૂલ ખાધી છે. જે કો કેવાય તે એમનાં વચનો મને તીરતી માફક ભોંકાયાં છે, જે કોઈ કેવાય તે એક કવિનાં વચનો સાચાં છે કે:-

“ શાસ્ત્રની વાતો અમારે માન્ય છે,

કરવું નથી એમાંનું કશું રૂઢિની તાણા તાણુ છે. ”

અરે ! જે કો કેવાય તે આપણે પશુ એવાજ છીએ તો ! પશુ હવે જે કો કેવાય તે આ ધર્મવીર મહાત્માજીનાં વચનો શિર્ષાવંધ માની જે કો કેવાય તે હું પ્રતિજ્ઞા લઉં છું કે જે કોઈ કેવાય તે મારા ઘરમાં, ન્યાતમાં અને જે કોઈ કેવાય તે મારાં લાગતાં વળગતાંમાં, હું બ્રહ્મચર્ય પાલન કરાવીશ; અને એવી જે કો કેવાય

તે પરમધાર્મિક આશ્રમોમાંજ મારું યથાશક્તિ દાન મોકલી જીવનયાત્રા સફળ કરીશ. બટુક તરફ ફરીને જે કોષ કેવાય તે મારે મોઢ ટળ્યો છે. તું જે કોષ કેવાય તે આજ સદ્ગુરૂને શરણે જઇ સુખી થા. તપસ્વી પ્રત્યે-મહાત્માજી ! મને ક્ષમા આપશો અને જે કોષ કેવાય તે આ મારા જાણુજીને આપને શરણે રાખી જે કોષ કેવાય તે મારા ઉપર મોટો ઉપકાર કરશો. એ આપને પગે પડી જે કોષ કેવાય તે માગી લઉં છું.

બટુક-સદ્ગુરુદેવ ! આપજ મારા તારક છો. માતાપતાએ જન્મ આપ્યો પણ આ જન્મની સાર્થકતા કરનાર તો સદ્ગુરુજ છે માટે તેમનેજ ધન્ય છે. આપની સેવા એજ મારે મન પ્રભુની સેવા છે અને આપની અવશા એજ પ્રભુનો તિરસ્કાર-નક છે. આપના વચનો એ હું વેદવાક્ય સમગ્રજ આપ વિના મારે આ જન્મમાં કોષ એલી નથી માટે હું પ્રભુ મને બચાવો-તારક. (એમ કહીને ચરણમાં માથું ઝુકે છે.)

તપસ્વી-હે વત્સ ! હૈ, આ પાસે આવેલા આશ્રમને તારું ગૃહમંદિર બનાવ. અને બ્રહ્મચર્યેણ તપસા દેવા સૃત્યુ સુપાઘ્નત। આપણા દેવો અર્થાત પ્રાચીન ઋષિમુનિઓ, જેમ બ્રહ્મચર્યરૂપ તપશ્ચર્યાવડે પોતાના મૃત્યુ ઉપર કાણ મેળવી શકતા હતા. રે ! કાળને પણ વશ કરી લેતા હતા, તેમ તું બ્રહ્મચર્યરૂપ તપશ્ચર્યા ગુરુસેવા તથા સ્વવર્ણાશ્રમેચિત ધર્મકર્મ કરી, આ ક્ષાત્રી દુનિયામાં અશ્વ મુકાર્તિ મુકી જા. સદ્ગુરુ પરમાત્મા તે માટે તને યોગ્ય મનોબલ સાથે મારેઝ્ય, દીર્ઘજીવન આપે !

મામા પ્રત્યે-જાલક એજ ભવિષ્યનો પિતા છે. એ જે રીતે કેળવશે તે રીતેજ તેની ભવિષ્યની પ્રજા થશે. માટે દેશને સુખી કરવાનું પ્રથમ પગથીઈ બ્રહ્મચર્યવ્રત છે, તે બરાબર પાલન કરાવવા માટે, તમે જે કદંગી બેડી તોડી પ્રતિષ્ઠા લીધી છે. તે માટે તમને ધન્ય છે. જેમ લૂણ વગરની દાગ નકામી છે, તેમ બ્રહ્મચર્યાશ્રમ યથારિચિત પાળ્યા વગરનું જીવન બર્થ છે. આ બાબત તમે ખાસ યાદ રાખશો. સદ્ગુરુ પરમાત્મા તમારું કલ્યાણ કરે, એજ અમારો આશીર્વાદ છે !!! તેથી મામો તથા બટુક નમન કરે છે:-

તેવામાં આશ્રમમાંથી એક બ્રહ્મચારી આવી પહોંચે છે, તપસ્વી પેલા બટુકને તેને સોંપે છે. અને કહે છે. આ બટુકને

તારી સાથે રાખી આશ્રમની નીતિ રીતિ શીખવજે હેં.

બ્રહ્મચારી-જેવી આપની આજ્ઞા, બુદ્ધ પ્રત્યે-બાધ હવે પ્રાર્થનાનો સમય થયો છે માટે ચાલો સદ્ગુરુની પ્રાર્થના કરીએ.

બુદ્ધ-મામા હવે તમારી ઇચ્છા હોય તો ઘેર જાઓ. બધાને સુખ સમાચાર કહેશો.

મામા-હું પણ સદ્ગુરુની પ્રાર્થના કરી વિદાય થવા આજ્ઞા માગીશ. એવામાં પ્રાર્થનાનો ઘંટ વાગે છે. સર્વ બ્રહ્મચારીઓ તથા આજ્ઞાબાળુના આશ્રમવાસીઓ એકઠા થઈ જાય છે અને નીચેની પ્રાર્થના શરૂ કરે છે:-

સદ્ગુરુ પ્રાર્થના

સદ્ગુરુ કૃપા કરેરે, ગુરુજી દયા કરેરે, અમે તવશરણે આવ્યા આજ,
જે થકી સરે અમારાં કાજ;

ભવ ભય ભાગે નિઃશંક આજ.

સદ્ગુરુ.

અટપટી કાયા, ચટપટી માયા, શું આ પિંડ બ્રહ્માંડ રચાયા !

સલાસલામાં ગોથાં ખાયાં, (૨) બ્રહ્મ ભરમભાહિ બટકાયા. સદ્ગુરુ.

ખટખટ ધાયા સાકાર જાયા, શું આ નિરાકાર બનાયા !

દ્રશ્યાદ્રશ્યમાં દૂબકાં ખાયાં (૨) દૈતા દૈત બેદમાં બુલાયા. સદ્ગુરુ.

ઝગમગ જ્યોતિરૂપ મૂળ માયા, રગરગ વ્યાપિ શું ઇચ્છા ધાયા !

નગજગ લિલા કદિ કળાયા (૨) આત્માનાત્મ તાનમાં તણાયા. સદ્ગુરુ.

કર્મકાંડ ઉપાસે ન ફાળ્યા, સિદ્ધિ સાધતાં લપસી જાયા;

ધ્યાન ધારણા માંહિ ધાયા, (૨) મનો વ્યથામાં પટકાયા. સદ્ગુરુ.

ભગવતે ભકિત પૂર્ણ ન થાયા, કળકપટમાં શું જન ફસાયા;

(જ્યાં)બ્રહ્મકૃષ્ણ ગુરુ સત્તા આયા, (૨)બ્રહ્મતાન જ્યોતિમાં ત્રમાયા. સદ્ગુરુ.

અમે તવ શરણે આવ્યા આજ;

જાનરૂપ સત્તા લેવા કાજ.

સદ્ગુરુ કૃપા કરેરે, ગુરુજી દયા કરેરે, અમે તવશરણે આવ્યા આજ.

બધા-સદ્ગુરુ દેવકી જય ! બધા પ્રણામ કરે છે.

મામો-જે કો કેવાય તે આવો આનંદ તે કાંઈ ધરમાં મળે !

જે કો કેવાય તે અમે લોકો ધર્મ ધર્મ કરીએ છીએ ખરા. પણ

જે કો કેવાય તે એ બધા પોલા વસિના ટેકા છે. જે કો કેવાય

તે આ ધર્મજ સાચો છે અને આવા ધર્મરૂપિ જે કોઈ કેવાય તે

નિષ્કામ મહામત્તમાં હોયેલું. દ્રવ્યજ્ઞ જે કેા કેવાય અભય વરદતા, ધર્મના વજનો કિલ્લો વાંધવા સમાન છે. રે ! જેકા કેવાય તે ખરું પુણ્ય રળવાનું તેા આમાંજ છે. માટે જે કેા કેવાય તે બધુઓ, આ માર્ગે વળો તોજ તમારું કલ્યાણ, અહિં ને તહિંનું સમજાવે. તપસ્વી પ્રત્યે-મહાત્માજી, આપની આજ્ઞા માણુ છું. હે જગતના ઉદ્ધારક ભક્તચારીઓ ! જે કેા કેવાય તે તમને મારા નમસ્કાર. બહુકને, આજના દિવસનો આશ્રમનો ખર્ચ આપણા તરફથી સ્વીકારવા જે કેા કેવાય તે તું ગુરૂજને વિનંતી કરજે; અને જે કેા કેવાય તે આપણા તરફથી પ્રતિ વર્ષે આજનો દિવસ ઉજવવા વિનવજે હવે હું જાઉં છું. ગુરૂજની આજ્ઞા પાળી ખંતથી અભ્યાસ કરજે. બહુક-મામા આવજો. મારી કંઈપણ શીકર કરશે નહિ સર્વે સાથે-

॥ सर्वे भवन्तु सुखिनः ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

આ પુસ્તક છપાવવા માટે અગાઉથી નાણાની મદદ આપનાર ગૃહસ્થોની નામાવલી:-

રકમ	નામ	ગામ
૫-૦-૦ રા. રા.	પાઠક પુરોહિતમ પીતામ્બર લાલ્લીજી	ચંદ્રરા
૫-૦-૦ "	શૈલ મફતલાલ યુનીલાલ	અમદાવાદ
૨-૦-૦ બ્ર. બ્ર.	હરિપ્રસાદ શર્મા	ડાકોર
૧-૦-૦ રા. રા.	જયશંકર બાલકૃષ્ણ શુક્લ	ગોધરા
૧-૦-૦ રા. રા.	જયશંકર બાલકૃષ્ણ દવે	શહેરા
૧-૦-૦ "	હરજીવન રેવાશંકર દવે	"
૧-૦-૦ "	અંબાલાલ નરોત્તમ દવે	કાંકણપુર
૧-૦-૦ "	ડાહ્યાલાલ હરજીવિંદ જોશી	વનોડા

આ રીતે જ્ઞાન પ્રચાર કરવા માટે અંધમાર્ગ પ્રકટ કરવાની જરૂર છે એમ જેઓના અંતરમાં હોય તેમને ઉપરોક્ત બંધુઓનું અનુકરણ કરી, યથાશક્તિ રકમ નીચેને સરનામે મોકલી આપવાની ભલામણ છે. જેથી વખતસર નવિન ગ્રંથો પ્રકટ થતા રહેશે. આ રીતે સ્વાર્થ સાથે પરમાર્થ સાધી શકાય છે, એ સમજાવવાની હવે જરૂર નથી.

આશ્રમમાં અનાયાસે મળેલું સંસ્કારી જ્ઞાન સ્વીકારાય છે.

વ્યવસ્થાપક. શ્રી ૦ બ્રા ૦ વિદ્યાર્થી આશ્રમ
કે. ગોમતીતટ ડાકોર.

